

ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนเองกับความเป็นมืออาชีพ ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย

The Relationship between Self – Development and Professionalism of Certified Public Accountants in Thailand.

บัวจันทร์ อินธิโส* สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์² และสุธมา วัฒนชัย³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาตนเองกับความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย จำนวน 264 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ ซึ่งการพัฒนาตนเองได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระที่มีความสัมพันธ์และผลกระทบต่อความเป็นมืออาชีพ ผลการวิจัย พบว่า 1) การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง 2) การพัฒนาตนเองด้านความคิด มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) การพัฒนาตนเองด้านการสื่อสารมีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง และ 4) การพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง

คำสำคัญ : การพัฒนาตนเอง ความเป็นมืออาชีพ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต

* นิสิตปริญญาโท หลักสูตรบัญชีมหาบัณฑิต คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

³ อาจารย์ ดร. คณะการบัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

Abstract

The purpose of this study was to examine the relationship between self – development and professionalism of certified public accountants in Thailand. A questionnaire was constructed to collect data from 264 public accountants. The statistics used for the data analyses were multiple correlation analysis and multiple regression analysis. Self-development had been set as an independent variable affecting professionalism. The results showed that : 1) self – development in aspect of learning had positive effect and relationship to the professionalism as a whole and in aspects of excellence, creative thinking, and self – confidence; 2) self – development in aspects of thought had positive effect and relationship to the professionalism as a whole and in aspects of excellence, and creative thinking; 3) self – development in aspects of communication had positive effect and relationship to the professionalism as a whole and in aspects of excellence, relationship, and self – confidence; and 4) self – development in aspects of leadership had positive effect and relationship to the professionalism as a whole and in aspects of excellence, creative thinking, relationship, and self – confidence.

Keywords : Self-Development, Professionalism, Certified Public Accountants

1. บทนำ

สภาวะความไม่แน่นอนและความเป็นพลวัตที่เกิดขึ้นในปัจจุบันส่งผลให้การบริหารองค์การต้องมีความคล่องตัวพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนเพื่อรับกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา ซึ่งรูปแบบของการเปลี่ยนแปลงขององค์การที่สำคัญ คือ การเปลี่ยนแปลงใน 3 ส่วน ประกอบด้วย โครงสร้างองค์การ เทคโนโลยี และทรัพยากรบุคคล ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดีถือเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์การที่ได้รับความสนใจในปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงทรัพยากรบุคคลให้ตระหนักถึงการพัฒนาด้านตนเอง นับได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ในการเตรียมพร้อมรับกับสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในการดำเนินธุรกิจต่อไป (สุบรรณ เอี่ยมวิจารณ์, 2549 : Robbins, 2003)

การพัฒนาด้านตนเองถือเป็นการเพิ่มขีดความสามารถ ขยายความเจตยวาลด สถิติปัญญาเพื่อเพิ่มความก้าวหน้าในชีวิตส่วนตัวและการทำงาน ให้ชีวิตมีความหมายและความพึงพอใจ อาจพัฒนาด้านตนเอง นำตนเองหรือมีคนอื่นมาช่วยให้พัฒนาด้วยการให้การกระตุ้นใจ ให้การสนับสนุน แต่ในท้ายที่สุดก็คือเพิ่มความสามารถให้แก่ตนเอง การจะตอบสนองเป้าหมายขององค์การได้ต้องอาศัยสมรรถนะของตนเอง อันได้แก่ ความรู้ ทักษะ เจตคติ ที่ต้องแสวงหา ฝึกฝน ฝึกตนให้มีขีดความสามารถเพิ่มขึ้น (นฤมล สุนทวัสถ์, 2549) ทั้งนี้ การพัฒนาด้านตนเองเพื่อความสำเร็จ จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การเรียนรู้ การเสริมสร้างความคิด การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการพัฒนาด้านภาวะผู้นำ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาด้านตนเองและเป็นตัวผลักดันให้บุคคลมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ (วิบูลย์ จุง, 2551) ทั้งนี้ การพัฒนาทางวิชาชีพถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาด้านตนเองและมีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งขีดความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพนั้น ๆ แสดงออกถึงสมรรถนะที่เป็นอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางวิชาชีพนั้น ๆ

อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพียงอย่างเดียวมิได้ให้หลักประกันว่าการปฏิบัติงานจะให้คุณภาพสูงตลอดเวลา การที่ดำเนินการลักษณะดังกล่าวได้ต้องมีมากกว่าการดำรงสมรรถนะทางวิชาชีพ โดยต้องรวมไปถึงการนำความรู้ไปใช้กับการใช้ดุลยพินิจทางวิชาชีพและทัศนคติที่ถูกต้อง (คณะกรรมการการศึกษาของสมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ, 2551) ทั้งนี้ ไม่ว่าจะอยู่ในวิชาชีพใดการพัฒนาตนเองถือเป็นสิ่งสำคัญที่แต่ละบุคคลต้องให้ความสำคัญเพื่อนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพและประสบความสำเร็จในด้านการงานต่อไป

ความเป็นมืออาชีพ เป็นเรื่องที่ถูกกล่าวถึงอย่างแพร่หลายภายใต้การแข่งขันกันที่รุนแรงในตลาดแรงงาน เนื่องจากถือเป็นคุณลักษณะหรือคุณสมบัติที่องค์กรคาดหวังจะได้บุคลากรดังกล่าวมาช่วยพัฒนาองค์กร เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งภายใต้ความกดดันและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ บุคคลที่มีความพร้อมจะประกอบวิชาชีพ จึงจำเป็นต้องมีคุณสมบัติของทักษะด้านต่าง ๆ อย่างเหมาะสม อันประกอบไปด้วย ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ความคิดสร้างสรรค์ ความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง และความเชื่อมั่นในตนเอง (สภาวิชาชีพบัญชี, 2551) ในการทำหน้าที่ในฐานะเป็นผู้ประกอบวิชาชีพ สิ่งเหล่านี้ทำให้ประกอบอาชีพของตนได้ ในฐานะผู้ประกอบวิชาชีพที่มีความสามารถ ซึ่งปฏิบัติงานในสภาพแวดล้อมที่ซับซ้อนได้ ทักษะต่าง ๆ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของแต่ละบุคคล ถือเป็นส่วนหนึ่งของขีดความสามารถเพื่อแสดงถึงสมรรถนะของตน ถึงศักยภาพที่สามารถนำไปใช้ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันได้ บางทักษะอาจเน้นในการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ความคาดหวังที่องค์กรต้องการจากตัวบุคคล ย่อมถือเป็นเกณฑ์การวัดประสิทธิภาพการทำงาน ซึ่งนำไปสู่ความก้าวหน้าในอาชีพของบุคคลนั้น (คณะกรรมการการศึกษาของสมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ, 2551)

ผู้ประกอบวิชาชีพไม่ว่าจะอยู่ในวิชาชีพใด ย่อมจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับตนเอง เช่นเดียวกับวิชาชีพด้านการบัญชีซึ่งรวมถึงผู้สอบบัญชีรับอนุญาตด้วยเช่นกัน ที่ได้พบผลกระทบจากความคาดหวังที่มากขึ้นทั้งจากผู้ว่าจ้าง ลูกค้า และสาธารณชน ซึ่งคาดหวังว่าผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะต้องมีความรู้และทักษะที่เพิ่มขึ้น อีกทั้งตัวผู้สอบบัญชีรับอนุญาตหรือผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี และสมาคมวิชาชีพทั้งหลายยังเผชิญกับการติดตามกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดแบบที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนเกี่ยวกับคุณภาพของการควบคุมภายใน บริษัทภิบาล รายงานทางการเงินและการสอบบัญชีได้อย่างเป็นอิสระ แรงกดดันเหล่านี้เกิดกับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน

นอกจากนี้ ความต้องการความได้เปรียบในการแข่งขันในเศรษฐกิจระดับโลกทำให้มีการมุ่งเน้นความสนใจไปที่หน้าที่และความรับผิดชอบของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีในองค์กรทุกประเภท ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่อยู่ในทุกภาคส่วนของการงานจึงมีหน้าที่สำคัญที่ต้องดำเนินการ การพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และการเรียนรู้ตลอดชีวิต จึงเป็นสิ่งจำเป็น หากผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีต้องการตอบสนองความคาดหวังดังกล่าว (คณะกรรมการการศึกษาของสมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ, 2551) ทั้งนี้ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตซึ่งถือเป็นวิชาชีพบัญชีวิชาชีพหนึ่ง จึงต้องเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานสอบบัญชีอย่างเพียงพอ ควรที่มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งที่จะทำให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตสามารถปฏิบัติงานด้านการสอบบัญชีด้วยความเป็นมืออาชีพ

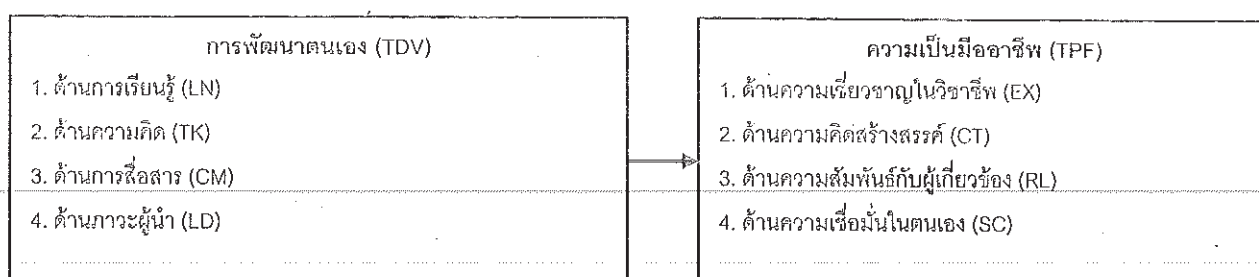
จากเหตุผลที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาด้านตนเองกับความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทดสอบว่า การพัฒนาด้านตนเองมีความสัมพันธ์กับความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย หรือไม่ อย่างไร โดยเก็บข้อมูล

จากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย ผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาตนเอง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

2. เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมุติฐานของการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ การพัฒนาตนเองได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระและมีผลกระทบต่อความความเป็นมืออาชีพ จากวัตถุประสงค์ข้างต้นสามารถสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

รูปภาพประกอบ 1
โมเดลของการพัฒนาตนเอง และความเป็นมืออาชีพ

2.1 การพัฒนาตนเอง (Self-Development) หมายถึง การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และความสามารถของตนเอง โดยการแสวงหาความเจริญก้าวหน้าด้วยตัวของตัวเอง จากกระบวนการทางการศึกษาอบรม หรือกระบวนการอื่นที่หลากหลาย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการทำงานรวมถึงการดำรงชีวิต การพัฒนาตนเอง ถือว่ามีความสำคัญอย่างมากที่จะทำให้เกิดความสำเร็จในการดำเนินงานรวมถึงความสำเร็จโดยรวมของตัวบุคคล ทั้งนี้ การพัฒนาตนเองควรจะครอบคลุมองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ตามแนวคิดของวิบูลย์ จุง (2551 : เว็บไซต์) ซึ่งประกอบด้วยการเรียนรู้ ความคิด การกระทำ การสื่อสาร รวมไปถึงการวิเคราะห์และประเมินผล ทั้งนี้ เพื่อให้เหมาะสมกับการพัฒนาตนเองที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้นในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ประยุกต์องค์ประกอบของการพัฒนาตนเอง โดยกำหนดเป็นทั้งหมด 4 ด้าน ดังนี้

1) การเรียนรู้ (Learning) หมายถึง การพัฒนาศักยภาพของบุคคล โดยประสบการณ์ตรง หรือโดยอ้อม จากการศึกษาหรือกระบวนการอื่น ๆ ทั้งที่เป็นระบบและไม่เป็นระบบ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ก่อให้เกิดความพร้อมต่อการเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องมีความเกี่ยวเนื่องถึงการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งขีดความสามารถเพื่อให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีที่แสดงสมรรถนะที่อยู่ภายใต้ภาพแวดล้อมทางวิชาชีพ (คณะกรรมการการศึกษาของสมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ, 2551 : เว็บไซต์) ผลลัพธ์ที่ได้จากการเรียนรู้ ถือเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาตนเอง โดยที่การเรียนรู้จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่จะนำไปสู่การพัฒนา เนื่องจากการเรียนรู้จะนำมาซึ่งประสบการณ์ใหม่ ๆ องค์ความรู้ใหม่ ๆ ที่เกิดจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปผล ซึ่งจะเป็นส่วนสำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2) ความคิด (Thought) หมายถึง พฤติกรรมภายในที่เกิดจากกระบวนการทำงานของสมอง ในการรวบรวมจัดระบบข้อมูลและประสบการณ์ต่าง ๆ ทำให้เกิดเป็นรูปร่างหรือมโนภาพที่เป็นเรื่องราวขึ้นในใจ

และสื่อสารออกมา เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และทำให้เกิดผลสัมฤทธิ์ ความสำคัญของการคิด คือ เป็นภูมิคุ้มกันการดำรงชีวิตทำให้เกิดประโยชน์ต่อตนเอง เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้และเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาและเผชิญสถานการณ์ เป็นเครื่องมือในการเลือกและตัดสินใจ และ เป็นเครื่องมือในการแข่งขัน (ชาติ แจ่มนุช, 2545 : 59-62) กระบวนการทำงานของสมอง เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้น จึงจำเป็นต่อความสำเร็จในการพัฒนาตนเอง เนื่องจากเมื่อความคิดผ่านกระบวนการที่มีประสิทธิภาพย่อมส่งผลให้เกิดแนวทางที่จะนำไปสู่การพัฒนาตนเอง ที่สัมฤทธิ์ผลด้วยเช่นกัน

3) การสื่อสาร (Communication) หมายถึง กระบวนการรับและการถ่ายทอดข้อมูล อันได้แก่ ข้อเท็จจริง ความคิด ความรู้สึก ทศนคติ หรือเนื้อหาสาระต่าง ๆ ที่บุคคลมีความเกี่ยวข้องกัน จากบุคคลไปสู่บุคคล หรือจากบุคคลไปสู่กลุ่ม หรือจากกลุ่มไปสู่กลุ่ม เพื่อสร้างความเข้าใจ การชักจูงใจ หรือมุ่งให้ความรู้ หรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในการกระทำอย่างหนึ่งอย่างใดตามที่ประสงค์ (เรียม ศรีทอง, 2542 : 242) การสื่อสาร ถือเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาตนเอง หากการสื่อสารมีอุปสรรคย่อมส่งผลกระทบต่อพัฒนาตนเองโดยรวม ดังนั้น การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพจึงมีส่วนทำให้การพัฒนาตนเองมีประสิทธิภาพและให้ผลลัพธ์ไปในทิศทางที่ดีเช่นเดียวกัน

4) ภาวะผู้นำ (leadership) หมายถึง บุคคลที่มีความสามารถในการบังคับบัญชาบุคคลอื่นโดยได้รับการยอมรับและยกย่องจากบุคคลอื่น เป็นผู้ทำให้บุคคลอื่นไว้วางใจและให้ความร่วมมือ ความเป็นผู้นำเป็นผู้มีหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกหรือสั่งการ บังคับบัญชา ประสานงานโดยอาศัยอำนาจหน้าที่ (Authority) เพื่อให้กิจการงานบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ (เนตรพัฒนา ยาวีราช, 2550 : 1) ในการพัฒนาตนเองจึงให้ความสำคัญกับองค์ประกอบด้านภาวะผู้นำ เนื่องจากถือได้ว่าจำเป็นจะต้องพัฒนาให้บุคคลตระหนักภาวะผู้นำ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ส่งเสริมการดำเนินงานภายในองค์กร และสามารถปรับตัวให้เกิดความยืดหยุ่นในการดำเนินงานได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ การเพิ่มประสิทธิภาพด้านการสอบบัญชี และการปฏิบัติงานด้านอื่น ๆ เป็นสิ่งจำเป็นของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีรวมถึงผู้ประกอบวิชาชีพอื่น อันเป็นผลมาจาก การพัฒนาตนเอง ด้านการเรียนรู้ ด้านความคิด ด้านการสื่อสาร และด้านภาวะผู้นำ ซึ่งมีส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงาน

2.2 ความเป็นมืออาชีพ (Professionalism) หมายถึง ความรอบรู้ความชำนาญในสิ่งที่ปฏิบัติ มีอิสระในการดำเนินงาน มีความรับผิดชอบสูง ไม่เกิดความผิดพลาดในการทำงานที่เป็นสาระสำคัญ ซึ่งความเป็นมืออาชีพถือได้ว่ามีความสำคัญต่อทุกวิชาชีพ เพราะจะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่เป็นเลิศ ได้รับการยอมรับจากทุกคนในองค์กร เป็นบุคคลที่มีคุณภาพและเป็นที่ต้องการอันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการทำงาน และการดำเนินชีวิต ทั้งนี้ ความเป็นมืออาชีพควรจะครอบคลุมองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย (มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ, 2551) ดังนี้

1) ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ (Excellence) หมายถึง หมายถึง การยอมรับอย่างเป็นทางการ โดยองค์กรสมาชิกว่ากลุ่มสมาชิกขององค์กรมีสมรรถนะพิเศษในด้านหนึ่งหรือหลายด้านของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับหน้าที่งานของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี (คณะกรรมการการศึกษาของสหพันธ์นักบัญชีนานาชาติ, 2551) ซึ่งจะต้องมีความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานที่มีความซับซ้อนได้ สามารถนำมาใช้ปรับปรุงการปฏิบัติงานเพื่อสร้างเสริมผลการปฏิบัติงานที่ดีขึ้น ความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ

โดยความเชี่ยวชาญในวิชาชีพสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับบัญชีแล้ว นอกจากจะปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้แล้ว ยังควรคำนึงถึงการส่งเสริมด้านทักษะทางวิชาการเชิงปฏิบัติและหน้าทำงาน ทักษะทางปัญญา และ ทักษะทางการบริหารองค์กรและการจัดการธุรกิจ ซึ่งเป็นแนวทางนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ (มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3)

2) ความคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) หมายถึง ความสามารถในการคิดที่แปลกใหม่ หลากหลาย รวดเร็ว และละเอียดลออ มีการมองปัญหารอบด้าน ก่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ แนวคิดใหม่ หรือวิธีการปฏิบัติใหม่ ๆ ซึ่งเป็นไปในทิศทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์เป็นสำคัญ (นิพาดา เทวกุล, 2551 : เว็บไซต์) ความเป็นมืออาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพตามลักษณะงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแล้วจำเป็นต้องอาศัยทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ซึ่งกำหนดแนวทางไว้ในมาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 (IES : 3) ซึ่งกำหนดไว้ว่า ทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล คือ ทักษะคิดและพฤติกรรมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี การพัฒนาทักษะเหล่านี้จะช่วยการเรียนรู้และปรับคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ซึ่งรวมถึง การจัดการตนเอง ความคิดริเริ่ม อิทธิพล และการเรียนรู้ด้วยตนเอง ความสามารถที่จะเลือกและเรียงลำดับทรัพยากรที่มีจำกัด และจัดแรงงานให้เสร็จตามกำหนดเวลา ความสามารถที่จะเข้าร่วมและปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลง พิจารณาการปรับใช้ค่านิยมทางวิชาชีพ จรรยาบรรณและทัศนคติให้เข้ากับการตัดสินใจ ความระมัดระวังสงสัยเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

3) ความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง (Relationship) หมายถึง การติดต่อ เชื่อมโยง กับผู้อื่นทั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรง และโดยอ้อม สร้างความผูกพันที่ดีกับบุคคล ก่อให้เกิดทัศนคติที่ดีระหว่างบุคคลที่เกี่ยวข้อง การที่บุคคลต้องมีหลายบทบาทต้องปรับบทบาทไปตามตำแหน่งในกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิกอยู่ ซึ่งอาจเกิดความสับสนในบทบาทของตน นอกจากนั้นบุคคลยังอาจถูกคาดหวังให้มีบทบาทหลากหลายต่าง ๆ กันจากผู้คาดหวังหลายคนจนเกิดความขัดแย้งในบทบาทของตนเอง ดังนั้น การที่บุคคลจะปฏิบัติงานให้ก้าวสู่ความเป็นเลิศ หรือความเป็นมืออาชีพ จำเป็นจะต้องให้ความสำคัญต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน เพื่อก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี ส่งเสริมให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (Robbins, 2003 : 168) ทั้งนี้ ความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง เป็นองค์ประกอบสำคัญ ที่จะนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ ทั้งนี้ เพื่อเสริมสร้างทักษะทางวิชาชีพที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างความสัมพันธ์ดังกล่าว ควรคำนึงถึงการส่งเสริมด้านทักษะทางการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ซึ่งเป็นแนวทางนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ

4) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) หมายถึง การที่บุคคลมีความรู้สึกนึกคิดต่อตนเอง รับผิดชอบต่อการกระทำต่อตนเอง มีความภาคภูมิใจในตนเองและผลสำเร็จของงาน มีความเป็นตัวของตัวเอง มีความพอใจในความสามารถของตนเอง สามารถควบคุมตนเองเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงาน (สมศรี ทองนุช, 2549 : 79) ทั้งนี้ ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ โดยความเชื่อมั่นในตนเองสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพเกี่ยวข้องกับบัญชีแล้ว นอกจากจะปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดไว้แล้ว ยังควรคำนึงถึงการส่งเสริมด้านทักษะทางคุณลักษณะเฉพาะบุคคล ซึ่งเป็นแนวทางนำไปสู่ความเป็นมืออาชีพ

ดังนั้น ถ้าผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเพิ่มขีดความสามารถให้กับตนโดยการเรียนรู้ การเสริมสร้างความคิด การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการพัฒนาด้านภาวะผู้นำ ย่อมจะส่งผลให้ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตปฏิบัติงานด้วยความเป็นมืออาชีพ โดยมีสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

สมมุติฐานการวิจัย 1 : การพัฒนาตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพ

สมมุติฐานการวิจัย 2 : การพัฒนาตนเองมีผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพ

3. วิธีการดำเนินงานวิจัย

3.1 กระบวนการและวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ในกระบวนการเลือกกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยนั้น ประชากร (Population) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย จำนวน 6,879 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2551 : เว็บไซต์) กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย จำนวน 600 คน โดยเปิดตาราง Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2543 : 39) และใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยดำเนินการ 1) จำแนกผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยออกเป็นเขตกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัด 2) กำหนดกลุ่มตัวอย่างผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทยตามสัดส่วน 3) ทำการสุ่มตัวอย่าง ตามข้อ 2) โดยให้ตารางเลขสุ่ม (Random Numbers Table) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งได้สร้างตามความมุ่งหมายและกรอบแนวคิดการวิจัยที่กำหนดขึ้น ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง และความคิดเห็นเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพ ซึ่งผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามจำนวน 600 ชุด ปรากฏว่าได้รับตอบกลับจำนวน 266 ชุด ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ถูกต้องและครบถ้วน 264 ชุด โดยมีอัตราผลตอบแทนคิดเป็นร้อยละ 44 ซึ่งสอดคล้องกับ (Aaker, Kumer and Day, 2001) ได้นำเสนอว่าการส่งแบบสอบถามอย่างน้อยอัตราร้อยละ 20 จึงเป็นที่ยอมรับได้ โดยใช้ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 111 วัน ตั้งแต่วันที่ 31 มีนาคม – 20 กรกฎาคม 2552

3.2 การวัดคุณลักษณะของตัวแปร

การพัฒนาตนเองเป็นตัวแปรอิสระซึ่งสามารถจำแนกออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการศึกษาทำความเข้าใจในข้อกำหนดตามพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี รวมถึงความรู้ด้านอื่นๆ เพื่อที่จะใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาศักยภาพการปฏิบัติงาน 2) ด้านความคิด ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการสร้างกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อสนับสนุนประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง 3) ด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะทางภาษาที่ใช้ในการสื่อสารกับผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้รับการตอบสนองจากผู้เกี่ยวข้อง ตรงตามวัตถุประสงค์ และ 4) ด้านภาวะผู้นำ ประกอบด้วย 4 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับระบบการบริหาร การตัดสินใจ การควบคุมและประเมินผล

ความเป็นมืออาชีพเป็นตัวแปรตาม ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการปฏิบัติงานตามข้อกำหนดอย่างมีคุณภาพปราศจากข้อผิดพลาดที่เป็นสาระสำคัญ 2) ด้านความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการวางแผนงาน การแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปฏิบัติงาน 3) ด้านการสื่อสาร ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง การสร้างทัศนคติที่ดีกับผู้เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีในการปฏิบัติงาน และ 4) ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ประกอบด้วย 5 คำถาม โดยครอบคลุมเกี่ยวกับการเสริมสร้างทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน การปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ความเชื่อมั่นเยี่ยงผู้ประกอบวิชาชีพ

3.3 ความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง

ผู้วิจัยได้ทดสอบความเชื่อมั่นและความเที่ยงตรง โดยการหาค่าอำนาจจำแนกเป็นรายข้อ (Discrimination Power) โดยใช้เทคนิค Item-total Correlation ซึ่งการพัฒนาตนเอง มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.8240 – 0.9384 และความเป็นมืออาชีพ มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.8210 – 0.9518 และใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ซึ่งการพัฒนาตนเอง มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.8398 – 0.9377 และความเป็นมืออาชีพ มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา อยู่ระหว่าง 0.8803 -0.9536

3.4 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณทดสอบผลกระทบของการพัฒนาตนเองที่มีต่อความเป็นมืออาชีพของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย ซึ่งเขียนเป็นสมการ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{สมการ Professionalism} &= \beta_0 + \beta_1 \text{ Excellence} + \beta_2 \text{ Creative Thinking} \\ &+ \beta_3 \text{ Relationship} + \beta_4 \text{ Self - confidence} + \varepsilon \end{aligned}$$

4. ผลลัพธ์การวิจัยและการอภิปรายผล

4.1 ผลลัพธ์การวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถามที่ตอบกลับพบว่า ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุมากกว่า 40 ปี สถานภาพสมรส ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์ในการทำงานด้านการสอบบัญชีมากกว่า 10 ปี รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 60,000 บาท มีประสบการณ์การทำงานในด้านอื่น ๆ รับทำบัญชี และการเข้าร่วมอบรม สัมมนาที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชีและประเด็นหรือหัวข้ออื่น 1-2 ครั้ง/ปี

ตาราง 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาตนเองและความเป็นมืออาชีพ

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น*
การพัฒนาตนเอง			
1. ด้านการเรียนรู้	4.10	0.51	มาก
2. ด้านความคิด	4.09	0.62	มาก
3. ด้านการสื่อสาร	4.02	0.63	มาก
4. ด้านภาวะผู้นำ	4.08	0.61	มาก
โดยรวม	4.07	0.50	มาก
ความเป็นมืออาชีพ			
1. ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ	4.10	0.54	มาก
2. ด้านความคิดสร้างสรรค์	4.04	0.51	มาก
3. ด้านความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง	4.04	0.53	มาก
4. ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง	4.05	0.56	มาก
โดยรวม	4.05	0.46	มาก

* $\bar{x}$ = 4.02 – 4.10 : มีความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

จากตาราง 1 พบว่า 1) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมีการพัฒนาตนเองโดยรวม และเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ ด้านความคิด ด้านการสื่อสาร และด้านภาวะผู้นำ เนื่องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตจะต้องปฏิบัติงานให้เป็นไปตามข้อกำหนดพระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี มาตรฐานการสอบบัญชี รวมถึงข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอย่างครบถ้วนถูกต้อง จึงให้ความสำคัญกับการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพบัญชี และด้านอื่นๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง ให้ความสำคัญกับกระบวนการคิดที่เป็นระบบ เพื่อการตัดสินใจ วิเคราะห์ และตีความเกี่ยวกับการดำเนินงานอย่างมีเหตุมีผล มีการพัฒนาทักษะทางภาษาทั้งการอ่าน การเขียน การพูดและรวมถึงการสรุปทำความเข้าใจในข้อมูลข่าวสารต่างๆ ไปจนถึงการศึกษาทำความเข้าใจระบบการบริหารจัดการด้านต่างๆ การควบคุมและประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับแนวคิดของ คณะกรรมการการศึกษาของสมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ (2551 : เว็บไซต์) กล่าวว่า การพัฒนาทางวิชาชีพซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาตนเองและมีความเกี่ยวข้องกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งขีดความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพนั้น ๆ แสดงออกถึงสมรรถนะที่เป็นอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมทางวิชาชีพนั้น ๆ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องเพียงอย่างเดียวมิได้ให้หลักประกันว่าการปฏิบัติงานจะให้คุณภาพสูงตลอดเวลา การที่จะดำเนินการลักษณะดังกล่าวได้นั้นต้องมีการมากกว่าการดำรงสมรรถนะทางวิชาชีพ โดยที่ต้องรวมถึงการนำความรู้ไปใช้กับการใช้ดุลยพินิจทางวิชาชีพและทัศนคติที่ถูกต้อง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศรีเพชร ทวีลาภากุล (2549) กล่าวว่า การพัฒนาตนเองก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น คือ ทำให้เข้าใจตนเองชัดเจนขึ้น ทำให้รู้จักและยอมรับผู้อื่น ซึ่งก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน และทำให้สามารถเผชิญกับอุปสรรคและปัญหาในชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี กองแก้ว (2544 : 35) พบว่า การพัฒนาบุคลากรหรือการพัฒนาตนเองของบุคลากรมีความสำคัญต่อองค์กรมาก เพราะเป็นการเพิ่มศักยภาพของบุคลากรในองค์กรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลโดยตรงต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรหรือบุคลากรนั้น 2) ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม และเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง และ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีความรู้ความสามารถเยี่ยงผู้ประกอบการวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานให้เป็นไปตามข้อกำหนด ในมาตรฐานการสอบบัญชีและมาตรฐานการบัญชีที่เกี่ยวข้อง ตามทักษะ ค่านิยม และจรรยาบรรณทางวิชาชีพ ได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงานเป็นไปในแนวทางสร้างสรรค์ที่เป็นประโยชน์เพื่อพัฒนาระบบการปฏิบัติงานอยู่เสมอ มีการติดต่อสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อให้เกิดความเข้าใจอันดีในการปฏิบัติงานเพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดี มีความเชื่อมั่นในความรู้ความสามารถ มีการเสริมสร้างทักษะด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปในขณะที่ยังคงไว้ซึ่งความมีจุดยืนในการปฏิบัติงานที่ถูกต้องตามมาตรฐาน สอดคล้องกับแนวคิดของ คณะกรรมการการศึกษาของสมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ (2551 : เว็บไซต์) กล่าวว่า วิชาชีพบัญชีดำเนินงานในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอทำให้จำเป็นต้องตระหนักว่าจะต้องทบทวนนโยบายการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และทบทวนการนำข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องไปปฏิบัติอยู่เสมอ การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องนั้นส่งผลต่อสมรรถนะของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ดังนั้น กิจกรรมการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องให้เป็นที่ยอมรับนั้น จึงได้รับการคาดหวังให้สามารถพัฒนาความรู้ ทักษะ ค่านิยม จรรยาบรรณ และทัศนคติทางวิชาชีพของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ที่เกี่ยวข้องกับการงานและความรับผิดชอบทางวิชาชีพที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

และในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ อักษรารณณ์ แว่นแก้ว (2548 : บทคัดย่อ) พบว่า ความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีมีความสำคัญกับการจัดทำรายงานการเงินให้มีคุณภาพ ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร โดยการส่งเสริม สนับสนุนให้มีการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นหรือการเข้ารับการอบรม เพื่อเพิ่มเติมความรู้ที่นอกเหนือจากสาขาวิชาชีพ เช่น ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนการศึกษาดูงานเพื่อหาประสบการณ์จากธุรกิจ SMEs ที่ประสบความสำเร็จเพื่อให้ นักบัญชีมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล สามารถคาดคะเนแนวโน้มของเศรษฐกิจได้อย่างมืออาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมหวัง สุขโชคชัย วัฒนา และคณะ (2540 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยโดยรวมที่มีผลต่อการเลือกผู้สอบบัญชีคือคุณภาพการสอบบัญชี การให้คำปรึกษาอื่นนอกเหนือจากงานสอบบัญชี ความมีชื่อเสียงของผู้สอบบัญชี และของสำนักงาน ความสามารถ และความเชี่ยวชาญของทีมตรวจสอบ ขนาดและที่ตั้งของสำนักงาน การเป็นที่ยอมรับและเชื่อถือของบริษัทแม่และผู้ถือหุ้นหลัก และสรุปว่าค่าสอบบัญชีไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการเลือก ผู้สอบบัญชีสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hooks (1992 : บทคัดย่อ) พบว่า นักบัญชีวิชาชีพจะต้องสามารถตอบสนองความต้องการของสังคมในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งตามความคาดหวังของมาตรฐานการสอบบัญชีของ GAAP (หลักการบัญชีที่รับรองทั่วไป) ได้สรุปว่า นักบัญชีเป็นผู้ที่มีหน้าที่ให้การสนับสนุนส่งเสริมและช่วยเหลือสังคมในการให้ข้อมูลที่ถูกต้องเนื่องจากสังคมมีความขัดแย้งกัน และมีความซับซ้อนนักบัญชีจึงจำเป็นต้องมีความรู้ในหลาย ๆ ด้าน เช่น ความรู้ด้านเศรษฐกิจ การตลาด การขาย และการบริการ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายร่วมกันในการพัฒนาสังคมและวิชาชีพต่อไป

ตาราง 2 การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของการพัฒนาตนเองกับความเป็นมืออาชีพ ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย

ตัวแปร	TPF	LN	TK	CM	LD	VIF
$\bar{X}$	4.05	4.10	4.09	4.02	4.08	
S.D.	0.46	0.51	0.62	0.63	0.61	
TPF	-	0.690*	0.634*	0.689*	0.699*	
LN		-	0.635*	0.640*	0.617*	2.101
TK			-	0.638*	0.629*	2.127
CM				-	0.656*	2.243
LD					-	2.136

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 2 พบว่า ตัวแปรอิสระมีความความสัมพันธ์กันโดยรวม ซึ่งอาจเกิดปัญหา Multicollinearity ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยใช้ค่า VIF ปรากฏว่าค่า VIF ของตัวแปรอิสระประสิทธิภาพการจัดการความเสี่ยง มีค่าตั้งแต่ 2.101 – 2.243 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กัน ทำให้ไม่เกิดปัญหาเนื่องจากความสัมพันธ์ภายในระหว่างตัวแปรอิสระ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Black (2006 : 585)

ตาราง 3 การวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ โดยใช้ตัวแปรตามเป็นความเป็นมืออาชีพ ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ในประเทศไทย

การพัฒนาตนเอง	ความเป็นมืออาชีพโดยรวม		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน		
ค่าคงที่ (a)	0.982	0.147	6.666	0.000*
ด้านการเรียนรู้	0.249	0.148	5.136	0.000*
ด้านความคิด	0.090	0.042	2.150	0.033*
ด้านการสื่อสาร	0.194	0.045	4.343	0.000*
ด้านภาวะผู้นำ	0.221	0.041	5.400	0.000*
F = 114.615 p = 0.000 AdjR ² = 0.633				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตาราง 3 พบว่า 1) การพัฒนาตนเองด้านการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจาก การที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีการเรียนรู้ ย่อมทำให้ปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพ เป็นไปตามข้อกำหนด ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและวัดผลการพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับแนวคิดของคณะกรรมการการศึกษาของสมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ (2551 : เว็บไซต์) กล่าวว่า การพัฒนาทางวิชาชีพอย่างต่อเนื่องมีความเกี่ยวเนื่องถึงการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและดำรงไว้ซึ่งขีดความสามารถเพื่อให้ผู้ประกอบการวิชาชีพบัญชีที่แสดงสมรรถนะที่อยู่ภายใต้ภาพแวดล้อมทางวิชาชีพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริวิรินทร์ แสงจันทร์ (2548 : บทคัดย่อ) พบว่า ผู้สอบบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบนส่วนใหญ่มีความรู้และความเข้าใจในการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีเป็นอย่างดี มีการปฏิบัติตามการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีตามมาตรฐานการสอบบัญชีรหัส 220 เรื่อง การควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชี ทั้งการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยข้อกำหนดของวิชาชีพ ความชำนาญและความรู้ความสามารถ การมอบหมายงาน การแบ่งงาน การขอคำปรึกษาหารือ การตอบรับงานและคงไว้ซึ่งลูกค้า และการติดตาม และการควบคุมคุณภาพแต่ละ งานสอบบัญชี ซึ่งประกอบด้วย การสั่งการ การควบคุม การดูแล และการสอบทาน อยู่ในระดับมีการปฏิบัติมาก โดยพบว่า การควบคุมคุณภาพแต่ละงานสอบบัญชีมีการปฏิบัติมากกว่าการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีทั่วไป แม้ส่วนใหญ่ไม่เคยประเมินการควบคุมคุณภาพของงานสอบบัญชีตามแบบฟอร์มการประเมินการควบคุมคุณภาพของสำนักงานสอบบัญชีและผู้สอบบัญชี การปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบนจึงสามารถตรวจสอบพบสิ่งที่ผิดบกตืออย่างเป็นสาระสำคัญในงบการเงินและมีความเป็นอิสระในการรายงานสิ่งที่ตรวจสอบพบนั้นได้อย่างถูกต้อง เพียงพอและเหมาะสม ผลงานของผู้สอบบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบนจึงสามารถเชื่อถือและนำไปใช้ประโยชน์ได้ 2) การพัฒนาตนเองด้านความคิด มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ และด้านความคิดสร้างสรรค์ เนื่องจาก การที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีการพัฒนา

ตนเองด้านความคิด ย่อมทำให้เกิดกระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบ เพื่อช่วยในการวางแผนการปฏิบัติงาน และออกแบบการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม ครอบคลุม เพียงพอและมีประสิทธิภาพเป็นไปในแนวทางสร้างสรรค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ คณะกรรมการการศึกษาของสมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ (2551 : เว็บไซต์) กำหนดไว้ในมาตรฐานการศึกษาการศึกษาระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชี ฉบับที่ 3 (IES : 3) กำหนดไว้ว่า ทักษะทางปัญญาทำให้ผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีสามารถแก้ปัญหา ตัดสินใจ และใช้ดุลยพินิจ ที่ดีแก่สถานการณ์ที่ซับซ้อนขององค์กรได้ ทักษะทางปัญญาประกอบไปด้วย ความสามารถ คิดเชิงเหตุผลและ วิเคราะห์ สอดคล้องกับแนวคิดของ ปริญา วรสีทิณี (2546 : 3) กระบวนการคิดอย่างเป็นระบบและเป็นขั้นตอน ขึ้นอยู่กับตัวของผู้สอบบัญชีเอง หากผู้ตรวจสอบบัญชีสามารถนำองค์ความรู้มาพัฒนาตนเองให้เกิดการคิด อย่างเป็นระบบ สามารถค้นหาปัจจัยความเสี่ยง พบวิธีการที่จะลดความเสี่ยงนั้น และสามารถควบคุมได้ เช่นนี้ จะทำให้เกิดประสิทธิภาพ ในงานตรวจสอบบัญชีมากยิ่งขึ้น ดังนั้น การที่จะพัฒนาตนเองขึ้นมา นั้น สำคัญมาก ที่จะต้องรู้ถึงวิธีการบริหารความเสี่ยงที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ชรมน แสงจักร (2549 : บทคัดย่อ) พบว่า นักศึกษาได้ฝึกความคิดอย่างเป็นระบบ สามารถพัฒนาความคิดด้านการคิดวิเคราะห์ การคิด สร้างสรรค์ และการคิดประยุกต์ใช้ รู้จักตนเองมากขึ้น ความรู้ที่ได้รับจากการเรียนสามารถนำไปใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวันและในวิชาชีพได้ 3) การพัฒนาตนเองด้านการสื่อสาร มีความสัมพันธ์และผลกระทบเชิงบวก กับความเป็นมืออาชีพโดยรวม ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ด้านความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง และด้านความเชื่อมั่น ในตนเอง เนื่องจาก การที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีการพัฒนาตนเองด้านการสื่อสาร ย่อมทำให้เกิดการสื่อความหมาย อย่างมีคุณภาพ ได้แก่ การอ่าน การเขียน การพูด ที่จะนำไปสู่ความเข้าใจที่ถูกต้องตรงกันกับผู้เกี่ยวข้อง และ ความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงาน เพื่อให้ได้รับการตอบสนองจากผู้เกี่ยวข้องตรงตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิด ของ เนตร์พัฒนา ยาวีราช (2550 : 199) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะการสื่อสารเป็นสิ่งจำเป็นที่จะสื่อสารให้มี ประสิทธิภาพควรปรับปรุงทักษะในการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ คือ 1) การพัฒนาทักษะในการสื่อสารของผู้ส่งสาร 2) ทักษะการนำเสนอและโน้มน้าวจิตใจ 3) ทักษะด้านการเขียน การเขียนที่ดีควรมีความชัดเจน กระชับ ต่อเนื่อง เข้าใจง่าย 4) การใช้ภาษาที่ถูกต้อง 5) การใช้เทคนิคและทักษะอื่น ๆ ช่วย เช่น ควรสร้างบรรยากาศให้เกิดความรู้สึก ในทางบวก ได้แก่ สร้างความอบอุ่นและความร่วมมือ สร้างความมีส่วนร่วม สร้างความรู้สึกเท่าเทียมกันและเต็มใจ ที่จะฟัง การสื่อสารให้เหมาะสมกับเวลา 6) การใช้ภาษาที่ไม่ใช้คำพูด ซึ่งการปรับปรุงทักษะการสื่อสารดังกล่าว จะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ เกิดการประสานงานที่ดีและทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันบุคคล สอดคล้องกับแนวคิดของ พยอมา สิงห์เสนห์ (2548 : 2-9) กล่าวว่า วิชาชีพสอบบัญชีจะมีความสำคัญในวงธุรกิจ ก็ต่อเมื่อได้รับความเชื่อถือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีใช่แต่เพียงธุรกิจที่ตรวจสอบเท่านั้น แต่ยังรวมถึงบุคคล และหน่วยงานที่ใช้ประโยชน์จากงบการเงินที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นไว้นั้นด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวิมล ประดิษฐ์วรคุณ (2546 : บทคัดย่อ) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อคุณภาพงานสอบบัญชีด้านต่าง ๆ ความทันต่อเวลา ในการปฏิบัติงานตรวจสอบ การให้คำแนะนำและความรู้ใหม่ ๆ เกี่ยวกับวิชาชีพแก่ผู้รับการตรวจสอบ การติดต่อสื่อสารระหว่างผู้สอบบัญชีกับบุคลากรระดับสูงของบริษัทผู้รับตรวจสอบ มนุษยสัมพันธ์ของผู้ตรวจสอบ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจในงานสอบบัญชี 4) การพัฒนาตนเองด้านภาวะผู้นำ มีความสัมพันธ์ และผลกระทบเชิงบวกกับความเป็นมืออาชีพโดยรวม ด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านความสัมพันธ์กับผู้เกี่ยวข้อง และด้านความเชื่อมั่นในตนเอง เนื่องจาก การที่ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตมีภาวะผู้นำ

ย่อมทำให้มีการควบคุม พัฒนาระบบการวางแผนการปฏิบัติงาน มีการประเมินผลการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่กำหนดไว้ และเกิดความยืดหยุ่นรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสมสม่ำเสมอ มีการตัดสินใจในทุกกระบวนการของการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการทำงานอย่างต่อเนื่อง และการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นทีมและเกิดการปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเต็มใจ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชูชัย สมิตธิโก (2544) กล่าวว่า คุณลักษณะที่สำคัญของความเป็นผู้นำมีดังนี้ คือ เซอร์ปัญญา (Intelligence) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) ความมุ่งมั่น (Determination) ความซื่อสัตย์ (Integrity) การเข้าสังคม (Sociability) แรงใจใฝ่อำนาจ (Need for Power) แรงใจใฝ่สัมฤทธิ์ (Need for Achievement) และความมั่นคงทางอารมณ์ (Emotional maturity) สอดคล้องกับแนวคิดของ สมศรี ทองนุช (2549 : 148) กล่าวว่า ลักษณะสำคัญของผู้นำที่ดี ได้แก่ ผู้ที่มีความรู้ความสามารถ มีความรับผิดชอบ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีมนุษยสัมพันธ์ เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้แสดงความสามารถ การกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี คำนึงถึงนโยบาย การมีวิสัยทัศน์ และการพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

5. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคตและประโยชน์ของงานวิจัย

5.1 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

การวิจัยครั้งนี้ผู้ที่สนใจสามารถนำไปศึกษาความสัมพันธ์และผลกระทบกับกลุ่มบุคคลอื่น ๆ ของการพัฒนาตนเองที่มีต่อความเป็นมืออาชีพ ที่มีสภาพแวดล้อมและผลการดำเนินงานแตกต่างกันเพื่อสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาบุคลากรให้ปฏิบัติงานได้อย่างมืออาชีพ และควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความเป็นมืออาชีพ เช่น นวัตกรรมในการทำงาน การวางแผน การตัดสินใจ และการจัดการธุรกิจ เพื่อให้ผลการวิจัยสะท้อนถึงพัฒนาระบบการบริหารงานอย่างครอบคลุม และควรใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม เป็นการสอบถามแบบเชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลและความคิดเห็นที่ถูกต้องและก่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

5.2 ประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ สามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตให้มีความเป็นมืออาชีพในการปฏิบัติงาน เพื่อตอบสนองความคาดหวังของผู้ว่าจ้าง ลูกค้า สาธารณชน ที่มีความต้องการความได้เปรียบในการแข่งขันในปัจจุบัน และใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต รวมถึงใช้เป็นข้อเสนอแนะในการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรและผู้ประกอบวิชาชีพอื่น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศต่อไป

6. สรุปผลการวิจัย

การพัฒนาตนเอง ด้านการเรียนรู้ ด้านความคิด ด้านการสื่อสาร และด้านภาวะผู้นำมีความสัมพันธ์ และผลกระทบทับกับความเป็นมืออาชีพ ดังนั้น ผู้สอบบัญชีรับอนุญาตควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้าง ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน และผู้บริหารควรนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงานของ ผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เพื่อเสริมสร้างการปฏิบัติงานของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต รวมถึงผู้ประกอบการอื่น ควรใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบุคลากรเพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันด้านต่างๆ ซึ่งจะส่งผลโดยตรง ต่อความเจริญก้าวหน้าของการพัฒนาประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมกรมนพัฒนาธุรกิจการค้า. (2551). *ฐานข้อมูลธุรกิจ*. ค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://knowledgebase.dbd.go.th/dbd/FSA/filterCompany.aspx>.
- _____. *พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547*. ค้นเมื่อ 25 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://www.dbd.go.th>.
- _____. (2551). *รายชื่อผู้สอบบัญชีรับอนุญาต*. ค้นเมื่อ 20 พฤศจิกายน 2551, จาก <http://www.dbd.go.th>.
- ชาติ แจ่มนุษ. (2545). *สอนอย่างไรให้คิดเป็น*. โรงพิมพ์เลียงเจียง.
- ฐชัย สมิทธิไกร. (2540). *การฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล สุนสวัสดิ์. (2549). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วันทิพย์.
- นิพาดา เทวกุล. (2551). *ความคิดสร้างสรรค์*. ค้นเมื่อ 11 พฤศจิกายน 2551, จาก pirun.ku.ac.th/_agrpct/%20thinking.doc-v.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2550). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ : บริษัทเซ็นทรัลเอ็กซ์เพรส จำกัด.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- ปริญญา วงษ์พินิจ. (2546). *การบริหารความเสี่ยงเพื่องานตรวจสอบบัญชี*. วิทยาลัยนวัตกรรมการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พยอม สิงห์เสนห์. (2548). *การสอบบัญชี*. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด โรงพิมพ์ ชวนพิมพ์.
- เพชรมน แสงจักร. (2549). *ความสามารถทางการคิดของนักศึกษาประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีที่ 2 วิทยาลัยอาชีวศึกษาเชียงใหม่ ที่ได้รับการสอนตามแนวคิดของเสดริ่งเบอร์ก*. วิทยานิพนธ์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วิบูลย์ จง. (2551). *การพัฒนาตนเองเพื่อความสำเร็จ*. ค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2551, จาก <http://www.bloggang.com/mainblog.php?id=wbj>.
- สภาวิชาชีพบัญชี. (2551). *พระราชบัญญัติวิชาชีพบัญชี พ.ศ. 2547*. ค้นเมื่อ 9 ตุลาคม 2551, จาก www.thairegistration.com/mainsite.
- สมหวัง สุโกชัยวัฒนา และคณะ. (2540). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกผู้สอบบัญชีรับอนุญาต และปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนผู้สอบบัญชีรับอนุญาตของบริษัทจดทะเบียนและรับอนุญาตในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*. การค้นคว้าแบบอิสระ บอ.ม. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

- สมาพันธ์นักบัญชีนานาชาติ. (2551). มาตรฐานการศึกษาระหว่างประเทศ. ค้นเมื่อ 12 พฤศจิกายน 2551, capital.sec.or.th/webapp/corp_fin/datafile.
- สมศรี ทองนุช. (2549). เอกสารประกอบการสอนรายวิชา พฤติกรรมมนุษย์กับการพัฒนาดน. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สินรินทร์ แสงจันทร์. (2548). การศึกษาการควบคุมคุณภาพงานสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีในเขตภาคเหนือตอนบน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สุบรรณ เลี่ยมวิจารณ์. (2549). เอกสารประกอบการสอน. การพัฒนาองค์การ.
- สุภาวดี กองแก้ว. (2544). การพัฒนาตนเองของพนักงาน บริษัท ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) สาขาในเขต 33. รายงานศึกษาค้นคว้าอิสระ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ศิริมล ประดิษฐ์วรคุณ. (2546). ปัจจัยกำหนดความพึงพอใจในงานสอบบัญชี : มุมมองของผู้รับการตรวจสอบและหน่วยงานกำกับดูแลตามกฎหมาย. วิทยานิพนธ์ บช.ม. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศรีแพร ทวีลาภกุล. (2549). การพัฒนาตนเองของข้าราชการสำนักข่าวกรองแห่งชาติ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- อักษราภรณ์ แจ่มแก้ว. (2548). ความสัมพันธ์ระหว่างความเป็นมืออาชีพของนักบัญชีกับคุณภาพรายงานการเงินของธุรกิจ SMEs ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. วิทยานิพนธ์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Aaker, D. V., Kumar, V. & Day, G. S. (2001). *Marketing Research*. 7th ed. New York : John Wiley and Sons.
- Black, K. (2006). *Business Statistics for Contemporary Decision Making*. 4th ed. USA : John Wiley and Son.
- Hooks, K. L. (1992). "Professionalism and Self Interest : A Critical View of the Expectations Gap," *Critical Perspectives on Accounting*. 3(2) : 109-136 ; June.
- Robbins, S. P. and Coulter, M. (2003). *Management*, Bangkok : Pearson Education Indochina.